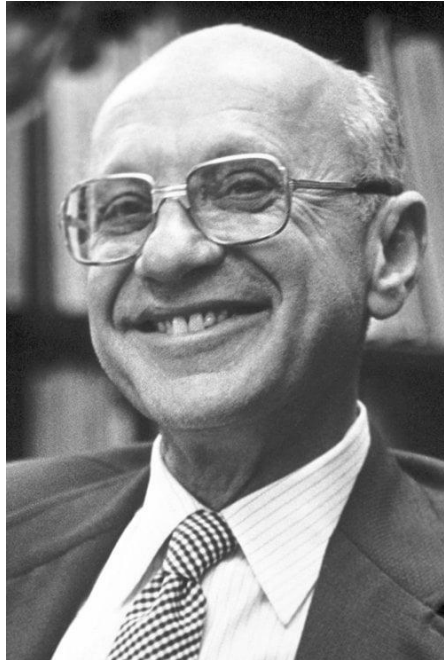

Tekjujöfnun í anda Richards Nixons

Daði Már Kristófersson
Prófessor við Hagfræðideild

Juliet Rhys-Williams

Framfærslutrygging (negative income tax)

Er hægt að einfalda tekjujöfnun?

- Núverandi kerfi
 - Skattleysismörk
 - Þrepaður tekjuskattur
 - Tilfærslur (barnabætur, vaxtabætur...)
 - Fæðingarorlof
 - Bótakerfi slysa og örorku
 - Ellilífeyrir
 - Atvinnuleysisbætur
 - Námslánakerfi
 - ...
- Krefst umtalsverðs utanumhalds (þ.e. skapar atvinnu fyrir ríkisstarfsmenn)

Framfærslutrygging

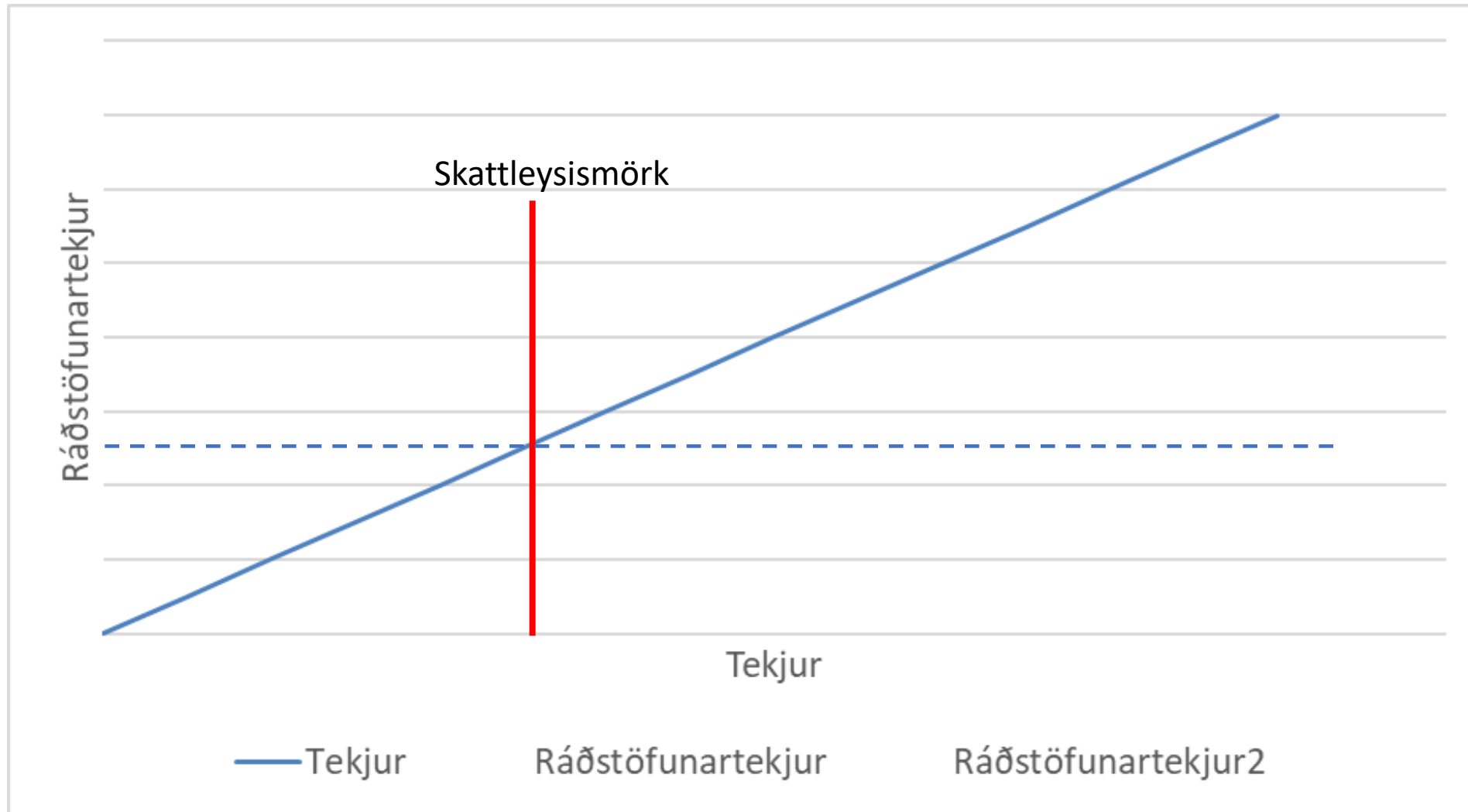
- Eitt kerfi

$$+ \text{skattur/-tekjuuppbót} = (\text{Tekjur} - \text{Skattleysismörk}) * \text{skattprósenta}$$

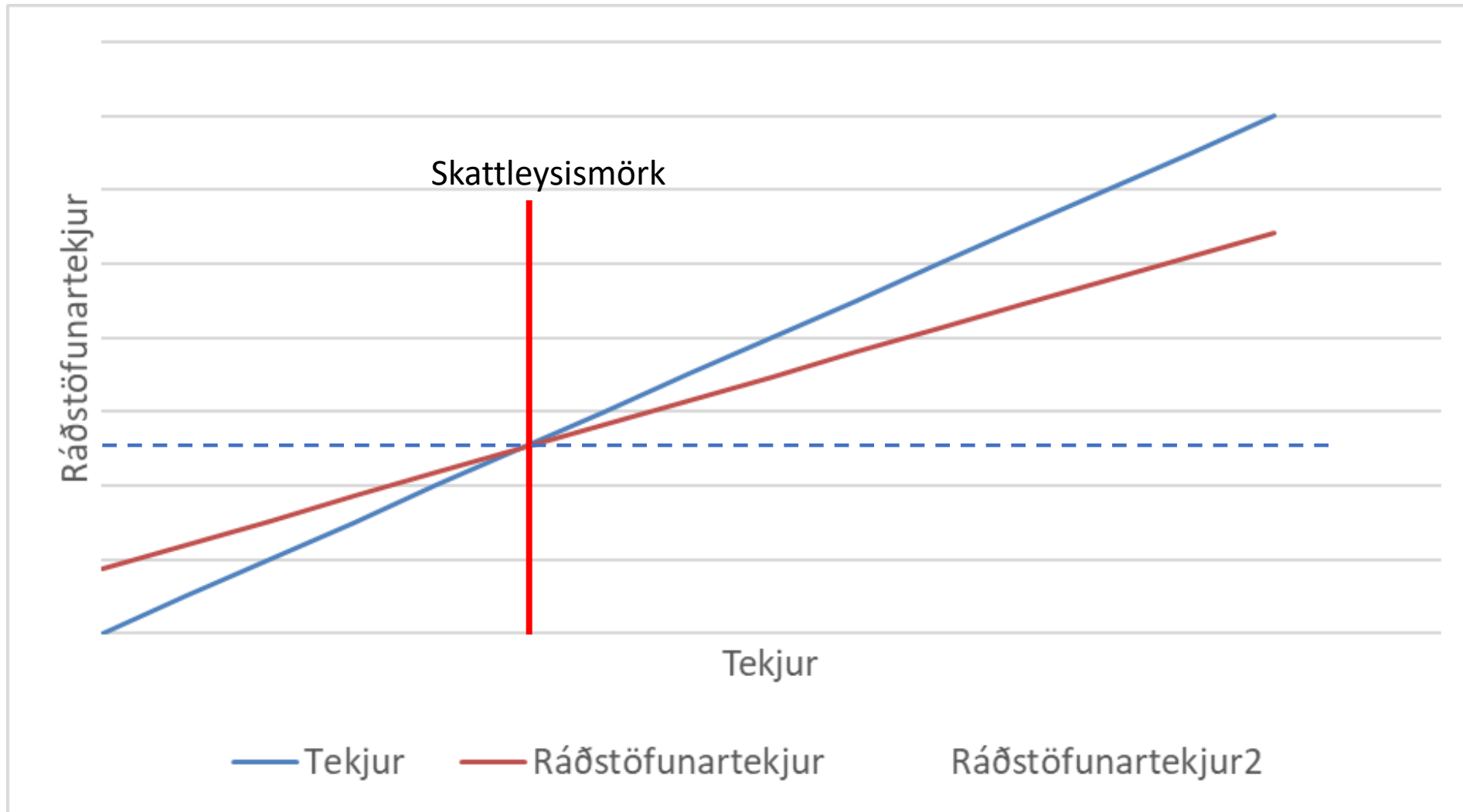
- Grunnkerfi

- Skattleysismörk
- Greiddur er tekjuskattur að öllum tekjum umfram skattleysismörk
- Greiddur er stuðningur ofaná tekjur undir skattleysismörkum í hlutfalli við mun tekna og skattleysismarkna
- Kemur í stað allra beinna tekjutilfærslna og kerfanna í kringum þær

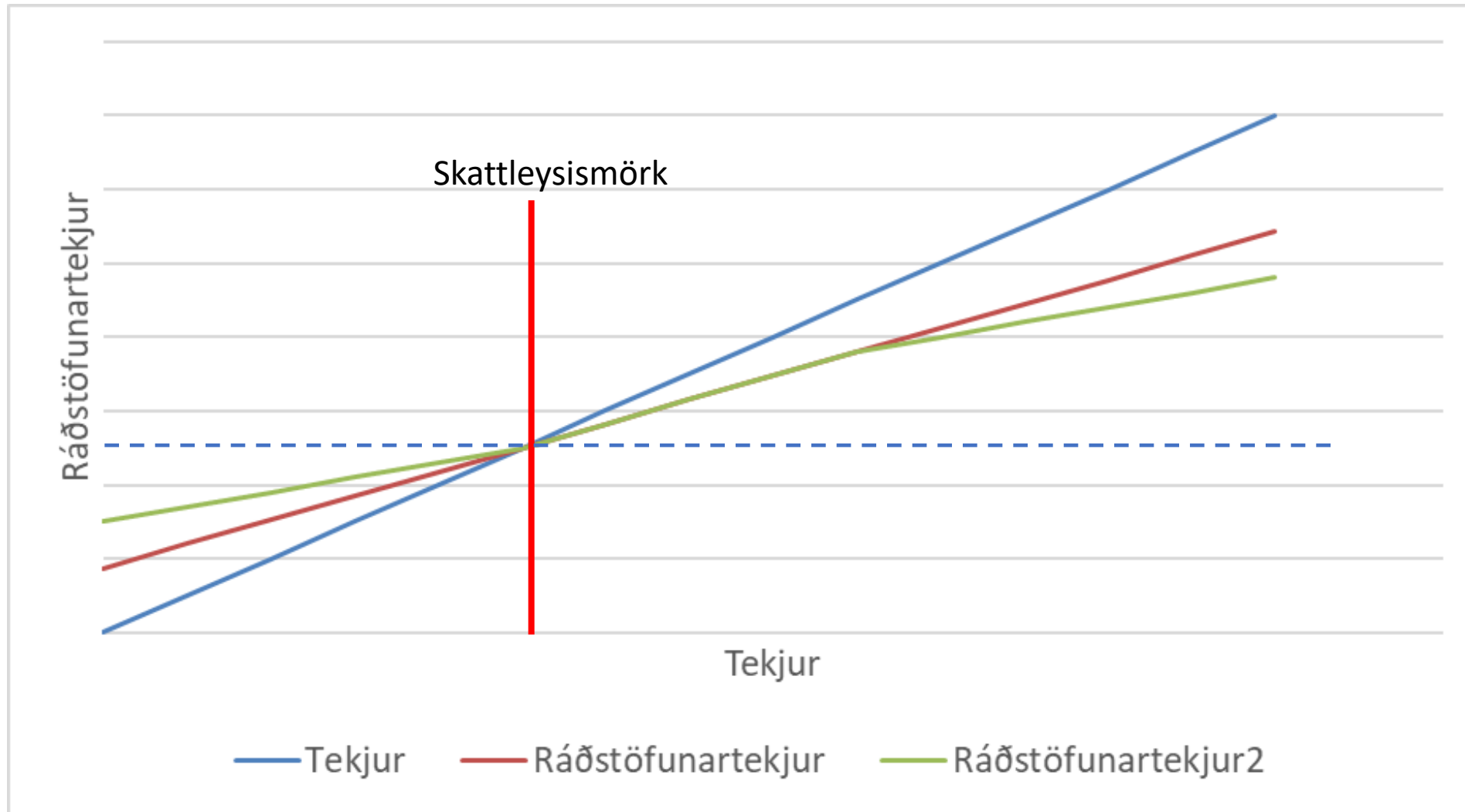
Myndræn framsetning

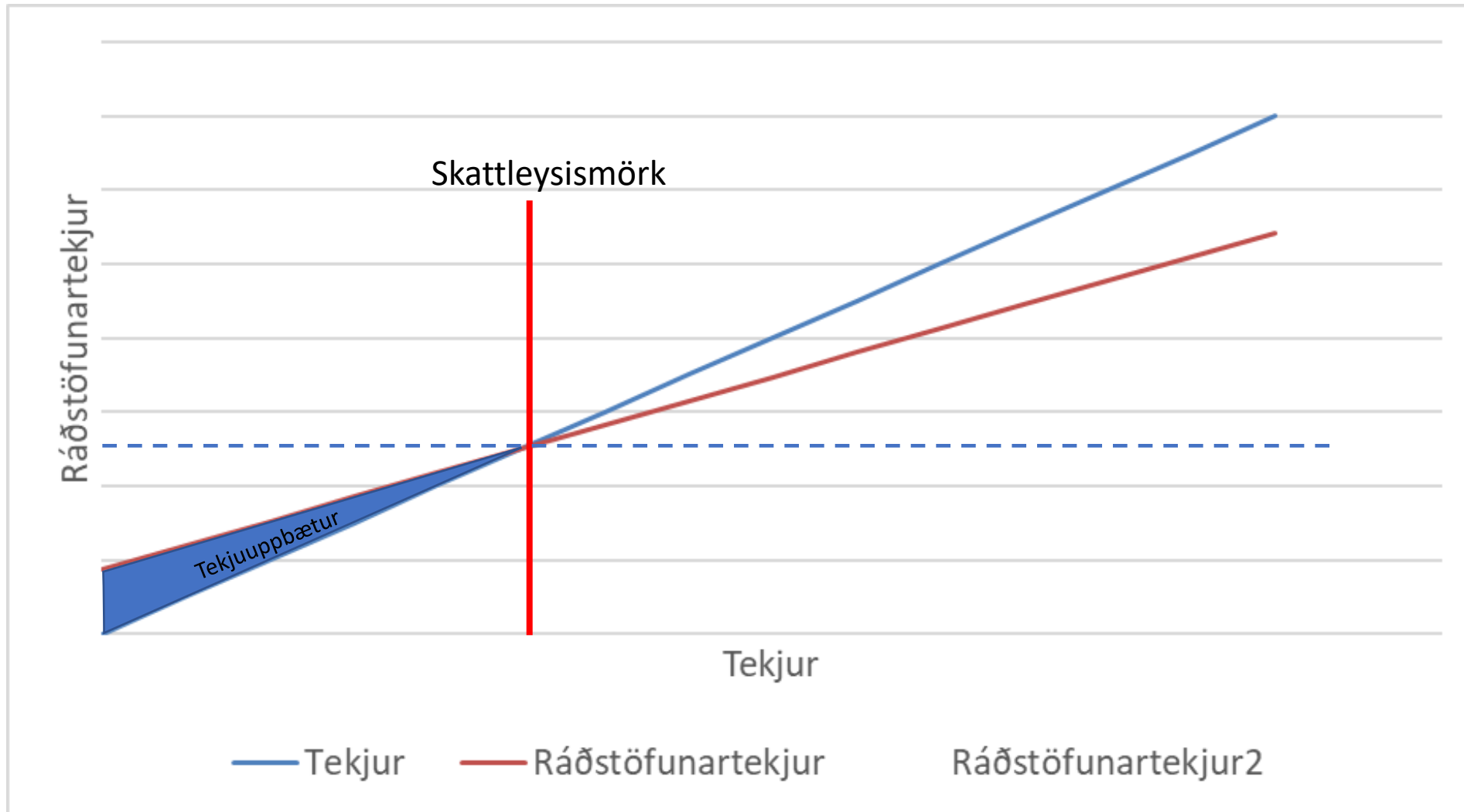
Myndræn framsetning

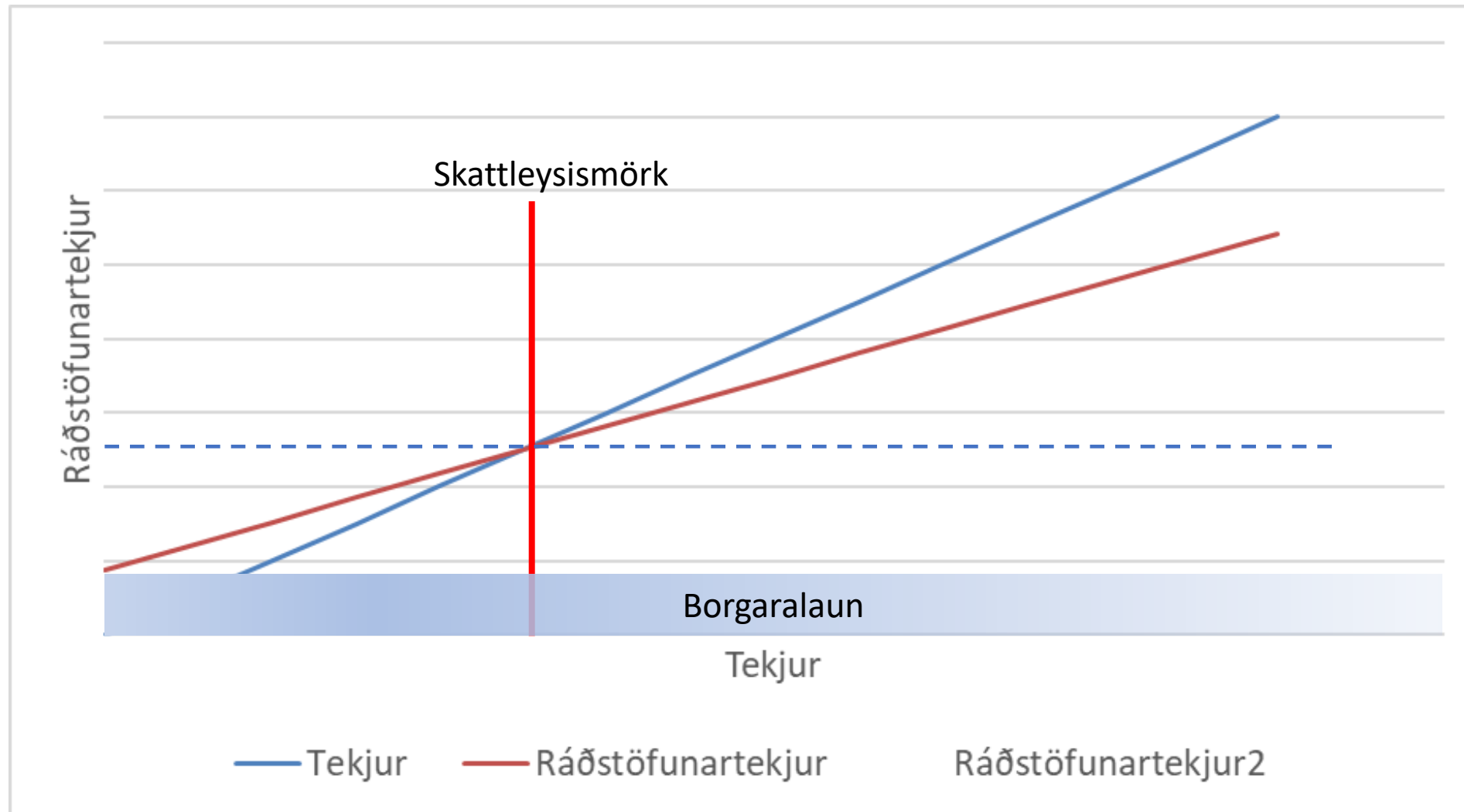
Myndræn framsetning – þrepað skattkerfi

Myndræn framsetning – samanburður við borgaralaun

Myndræn framsetning – samanburður við borgaralaun

Mun ódýrara en borgaralaun

Hvað væri raunhæft?

- Heildarumfang millifærslna rúmlega 220 milljarðar
- Hægt að setja upp sem almenna framfærslutryggingu sem kostar u.þ.b. það sama
 - Miðað við fast 35% hlutfall skatta: um 370 þús kr/mán í skattleysismörk og lágmarksframfærslu upp á um 130 þús
 - Miðað við fast 50% hlutfall skatta: um 445 þús kr/mán í skattleysismörk og lágmarksframfærslu upp á um 223 þús
 - Miðað við þrepað skattkerfi 50-35-50: 408 þús kr/mán í skattleysismörk, 613 þús kr/mán í efra skattþrep og lágmarksframfærslu upp á 204 þús
 - (eða 78 þús kr/mán í borgaralaun)
- Gerir ráð fyrir að sömu meðalafkomu tekjuskatt og millifærslna fyrir árið 2022
- Báðar útfærslur leiða til umtalsverðra skattalækkana á millitekjuhópa

(*eigin útreikningar höfundar sem byggja á gögnum Hagstofu Íslands um dreifingu heildartekna og gögnum Fjármála og efnahagsráðuneytis um tekjur af tekjuskatti einstaklinga og útgjöldum ríkisins vegna tekjujöfnunar)

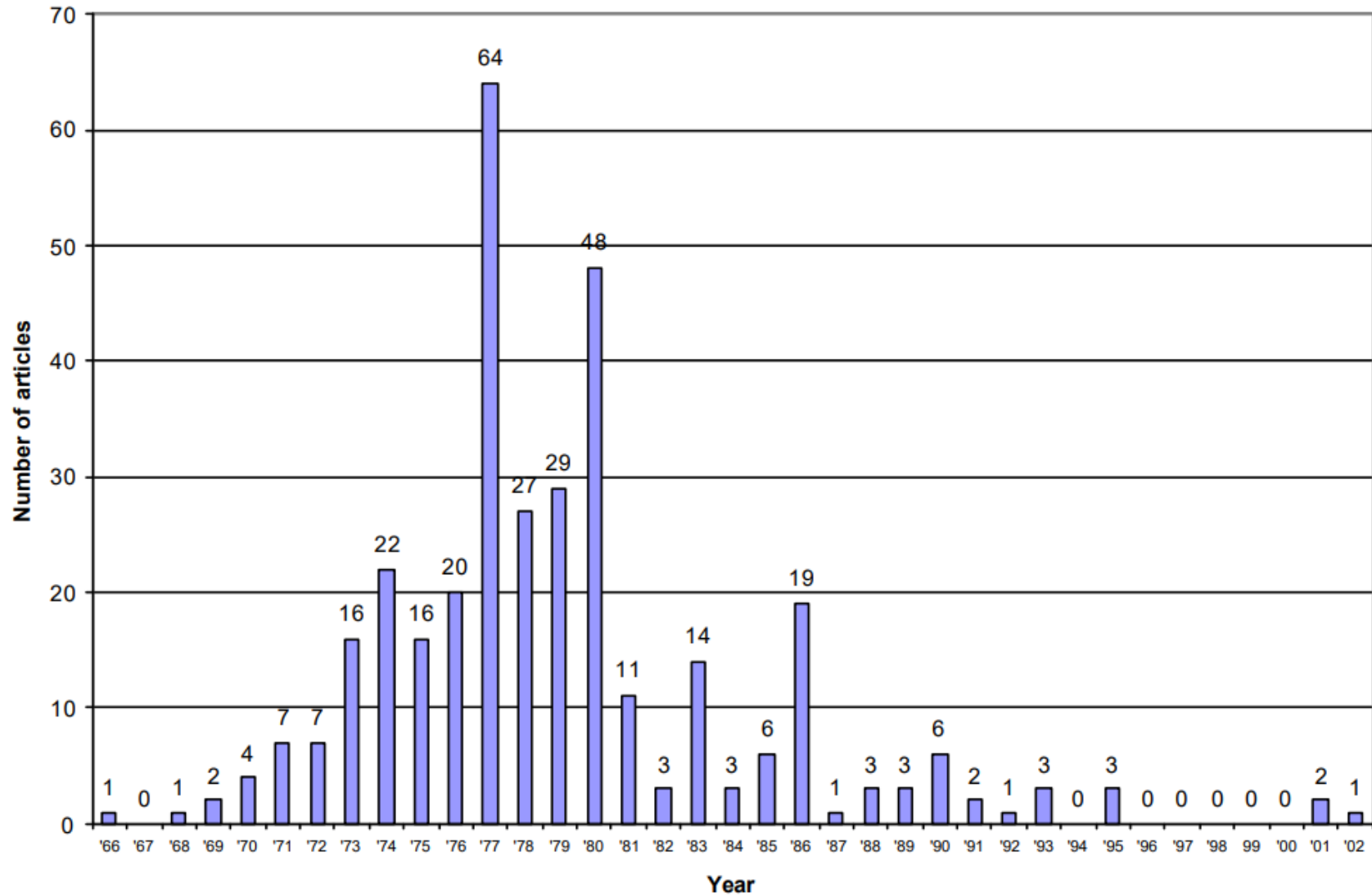
Samantekt á 5 tilraunum

- 4 í USA og 1 í Kanada
 - G: skattleysismörk sem hlutfall af fátæktarmörkun
 - t: jaðarskattar
- Niðurstöður
 - Blendnar en almennt ekki neikvæðar
 - Samdráttur í vinnuframboði, sérstaklega meðal kvenna og ungs fólks (1-3 vikur á ári að meðaltali)
- EN öll tekjujöfnun leiðir til samdráttar í framboði vinnuafis
- OG flest kerfi líða fyrir mjög háa jaðarskatta á lægstu tekjur, sem hefur neikvæð áhrif á hvata til vinnu

Name	Site(s)	Data collection	Sample size		Sample characteristics	G*	t**
			Initial	(final)			
The New Jersey Graduated Work Incentive Experiment	New Jersey and Pennsylvania	1968-1972	1,216	(983)	Black, white, and Latino, 2-parent families in urban areas with a male head aged 18-58 and income below 150% of the poverty line.	.5, .75, 1.0, 1.25	.3, .5, .7
The Rural Income-Maintenance Experiment (RIME)	Iowa and North Carolina	1970-1972	809	(729)	Both 2-parent families and female-headed households in rural areas with income below 150% of poverty line.	.5, .75, 1.00	.3, .5, .7
The Seattle/Denver Income-Maintenance Experiments (SIME/DIME)	Seattle and Denver	1970-1976, (some to 1980)	4,800		Black, white, and Latino families with at least one dependant and incomes below \$11,00 for single parents, \$13,000 for two parent families.	.75, 1.26, 1.48	.5, .7, .7-.025y, 8-.025y
The Gary, Indiana Experiment	Gary, Indiana	1971-1974	1,799	(967)	Black households, primarily female-headed, head 18-58, income below 240% of poverty line.	.75, 1.0	.4, .6
The Manitoba Basic Annual Income Experiment (Mincome)	Winnipeg and Dauphin, Manitoba	1975-1978	1,300		Families with, head younger than 58 and income below \$13,000 for a family of four.	\$3,800, \$4,800, \$5,800 ***	.35, .5, .75

* G = the Gini coefficient; ** t = the t-statistic; *** = the t-statistic for the 100th percentile; *** = the t-statistic for the 100th percentile.

Umfang umfjöllunar

Kostir

- Einfalt
- Ódýrt (sérstaklega á Íslandi undir staðgreiðslu)
- Styður sveigjanleika vinnumarkaðar, menntun, einyrkja, nýsköpun...
- Skapar samfélagslega seiglu
- Getur breytt ímynd stuðnings og haft jákvæð áhrif á þá sem njóta

Gallar og áskoranir

- Ekki klæðskerasniðið að þörfum
- Einfaldar útfærslur leiða til mikilla skattalækkana, sem verður stór hluti kostnaðar
- Mögulegt að svindlan (svört vinna, tegund tekna...)
- Krefst skýrra reglna um réttindi
- Krefst samræmingar á skattlagningu launa og fjármagnstekna
- Ófyrirséð áhrif á framboð vinnuafls
- ... (þín athugasemd hér)

Hvað segið þið?